

OBČANSKÉ PRÁVO

SKUTEČNOST
V PRÁVNÍM SMYSLU

*Snímky slouží k orientaci posluchačů přednášek
a k činění si poznámek.
Nenahrazují přednášky, učebnice ani cvičebnice.*

verze 1.1 (2006)

© Ivo Telec, 2006

TEMATICKÝ OBSAH

1. Skutková podstata a následek
2. Třídění právních skutečností
3. Nauka o právních úkonech
4. Čas v právním smyslu

1. ČÁST

VŠEOBECNĚ

STRUKTURA PRÁVNÍ NORMY

- **Dvojčlenná struktura**

1. **skutková podstata** (podmiňující část, antecedent)

např. poškození zdraví nebo věci

2. **právní důsledek** naplnění skutkové podstaty (podmíněná část, konsekvent)

např. závazek nahradit škodu

➔ implicitně zásada *neminem leadere*

SKUTEČNOST

- **Význam skutečnosti (faktu)**
 1. *věcný, např. morální, náboženský, hospodářský, politický, vědecký aj.*
 2. **právní**
- **Právní (pravotvorná) skutečnost**
 - = **jakákoli** smysly vnímatelná skutečnost (děj, stav apod.), s níž **zákon** spojuje
 - ☛ **právní následek**
- **Pravotvornost**

NÁSLEDEK SVOBODNÉ VŮLE

- Právní princip svobodné vůle
- ✓ soukromoprávní zásada privátní autonomie

- Každé volní rozhodnutí ➔ následek
- Přirozený následek
 1. bez soukromoprávního významu
 2. se soukromoprávním významem

SKUTKOVÁ PODSTATA A PRÁVNÍ NÁSLEDEK

■ Skutková podstata

= souhrn skutečností (dějů), s nimiž **právní norma** spojuje ➔ **právní následek**

např. prodej věci nebo poškození věci má podle o. z.
➔ **právní následek**

■ Právní následek

➔ vznik, změna nebo zánik subjektivního soukromého **práva** (oprávnění) nebo **povinnosti**

*např. vznik vlastnického práva kupujícího k věci
nebo vznik závazku škůdce nahradit škodu na věci*

KAUSA A PRÁVNÍ DŮVOD

- **Hospodářská nebo jiná pohnutka**

= (motiv, kausa) právního jednání

např. přenechat jinému nepotřebný nábytek

- **Právní důvod (právní titul)**

způsobuje vznik, změnu nebo zánik práva
nebo závazku

např. kupní smlouva o prodeji nepotřebné věci

KAUSA

- Např. **vydědění**

zůstavitelovo vydědění potomka

z taxativního důvodu (pohnutky) **osobní**

povahy, *např. neposkytnutí pomoci*

v nemoci nebo ve stáří v rozporu

s dobrými mravy

PRÁVNÍ DŮVOD

1. **objektivní skutečnost** nezávislá na lidské vůli a na lidském chování, *např. průtrž mračen*
2. **lidské chování**, *např. najmutí si bytu*
3. výjimečně **zákon**, *např. změna práva osobního užívání pozemku na právo vlastnické § 872 o. z.*
4. konstitutivní **rozhodnutí** soudu, rozhodce, popř. správního úřadu, *např. o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví bytu nebo o vyvlastnění pozemku*

TŘÍDĚNÍ PRÁVNÍCH SKUTEČNOSTÍ

■ Hledisko svobodné vůle

1. Objektivní události

a. přírodní, *např. početí, narození, smrt*

- ☛ nabytí právního statusu (osobního stavu)
např. živelní pohroma

- ☛ zánik závazku pro nemožnost splnění

b. společenské, *např. stávka, výluka, válka*

- ☛ zánik závazku pro nemožnost splnění

c. čas (běh času)

2. Subjektivní chování

a. *prosté, např. vyrobení stolu nebo opravení židle, vytvoření uměleckého díla spoluautorského nebo vytvoření pěveckého výkonu* 🎵

- 👉 vznik práva vlastnického
- 👉 zánik závazku splněním
- 👉 vznik práva autorského
- 👉 vznik práva výkonných umělců

b. právní

i. jednání (právní úkon), *např. uzavření nebo vypovězení nájemní či pracovní smlouvy*

☛ vznik nebo zánik práva

✓ **konání** (*comittere*, komisivní)

✓ **nekonání** (*non-facere*, omisivní), **ač měl konat**
strpění konání (*pati*), *např. strpění výkonu cizího věcného práva bydlení vlastníkem domu*

ii. **úřední rozhodnutí, např. soudu**
o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví

- ➔ zánik práva spoluvlastnického
- ➔ vznik práva vlastnického

c. protiprávní (zakázané), *např. poškození fasády cizího domu* ☹️

- ☞ soukromoprávní delikt škody
- ☞ vznik reparačního závazku
nahradit škodu

DALŠÍ TŘÍDĚNÍ

1. **jednorázové**
2. **trvající (stavy)**
 - a. **právní**
 - i. **osobní**, *např. osobní stav manželství, osobní stav likvidace zrušené právnické osoby*
 - ☛ práva a závazky manželské
 - ☛ omezení právního jednání v likvidaci
 - ii. **věcný**, *např. všeobecná známost ochranné známky, zapsanost ochranné známky*
 - ☛ silnější právní ochrana

OCHRANNÉ ZNÁMKY

ÚŘAD PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ

Poslední aktualizace 20.4.2006 20:08.

Databáze obsahuje pouze platné ochranné známky přihlášené u Úřadu průmyslového vlastnictví.
Databáze obsahující další ochranné známky platné na území ČR (přihlášené u Světové organizace duševního vlastnictví) je zde.

Číslo přihlášky: 6649

Znění ochranné
známky:

PILSNER BIER

Reprodukce:

Číslo zápisu: 111602

Třídy výrobků a služeb: 32

Seznam výrobků a
služeb: (32) pivo.

Obrazové třídy: 1.1, 1.1.8, 1.1.9, 25.1.15, 25.1.17, 27.1, 27.5

Datum podání: 23.04.1859

Datum práva
přednosti: 23.04.1859

Datum zápisu: 23.04.1859

Kolektivní: Ne

Vlastník/Přihlašovatel: Plzeňský Prazdroj, a.s., U Prazdroje 7, Plzeň, 30497, Česká republika

Stav řízení: Zapsaná ochranná známka

Druh: Kombinovaná

Barevná: Ne

Získání rozlišovací
způsobilosti: Ne

UPOZORNĚNÍ

Tento výpis má pouze informativní charakter a údaje pro jeho vytvoření byly získány na síti Internet.
Domníváte-li se, že obsahuje chyby, obraťte se prosím na Úřad průmyslového vlastnictví.
Údaje byly získány na <http://www.upv.cz> dne 21.4.2006 14:58

Nápověda při problémech tisku češtiny

b. protiprávní (zakázané)

např. neoprávněná stavba chaty

na cizím pozemku, neoprávněná držba

cizího kola, bezdůvodné obohacení z obsazení

bytu na úkor jiného, nekalá soutěž

- ☛ závazek odstraňovací
- ☛ závazek vydávací
- ☛ závazek zdržovací

3. dokázané (nastavší skutky)

4. známé (notoriety)

a. všeobecně

i. přírodní, *např. střídání ročních období*

ii. společenské, *např. sled dnů v kalendáři*

b. úředně, *např. známé soudu z jeho úřední činnosti, právní předpisy*

- 5. **předpokládané**, obyčejně bývají dány
 - ☛ **předpoklad bez pochybností**
 - a. **vyvratitelné**, *např. předpoklad zavinění škůdce, předpoklad diskriminace, vyvratitelné důkazem opaku*
 - b. **nevyvratitelné**

6. samostatné X nesamostatné

a. současně působící (simultánní)

b. postupně působící (sukcesivní)

např. návrh smlouvy a jeho přijetí

7. účinné (určení časového momentu)

a. současně, *např. s uzavřením smlouvy*

b. následně až po nastání budoucí skutečnosti

např. účinnost nájemní smlouvy až po získání koncese k činnosti v najatých místnostech

a. zpětně, *např. k 1. lednu letošního roku*

DOMNĚNKY A FIKCE

■ Domněnky

1. **vyvratitelné**, *„má se za to, že ..., není-li prokázán opak“, např. vyvratitelné domněnky otcovství*
2. **výjimečně nevyvratitelné**, *„platí, že ...,“ „hledí se jako by ...“, viz vypořádání společného jmění manželů*

■ Fikce (smyšlenka)

výjimečně fingovaná skutečnost
např. poskytnutí určitých informací o veřejných prostředcích se nepovažuje za porušení obchodního tajemství

z. č. 106/99 Sb., o svob. příst. k infor.

PŘÍKLAD PRÁVNÍ FIKCE: Lázeňský řád

Vstup do těchto lázní pouze ženám.

Pro účely tohoto lázeňského řádu se masér
považuje za ženu.

2. ČÁST

NAUKA O PRÁVNÍCH ÚKONECH

PRÁVNÍ ÚKON

- **Právní úkon** = právem **uznané**
(aprobované) volní jednání
- **Protiprávní úkon** = právem **neuznané**
(reprobované) volní jednání

- **Znaky**

§ 34 o. z.

1. vnější projev vůle (jednota vůle a projevu)
2. se zákonně uznaným **následkem**:
 - a. vzniku
 - b. změny
 - c. zániku práva nebo závazku
 - d. jiným

1. projev vůle
2. zaměřenost volního projevu
3. aprobovanost právním řádem
4. nastoupení následků

CO NENÍ PRÁVNÍM ÚKONEM?

- **Společenské úsluhy (liberality)**
např. pozvání na oběd, na výlet, do kina, vyzvání k tanci apod.
 - ☞ **morální závazek** podle morálního řádu
 - ✗ **právní závazek** nahradit škodu úmyslným jednáním proti dobrým mravům

VŮLE

- **Mluvení ze spaní bez volního významu**
× volní význam

- **Vůle = duševní poměr člověka ke chtěnému výsledku, právně posuzovaný z objektivních okolností, za nichž byl seznatelně projeven, zejména s ohledem na dobrou víru adresáta, a bez přihlížení k pohnutce (motiv) jednajícího**

- ✘ **právní význam pohnutky** v právu trestním nebo soukromém u okolností případu a tehdy, je-li součástí projevu vůle, *např. objednávka taxislužby, abych byl včas na letišti*
- **Význam dobré víry adresáta projevu vůle**
 - ✓ vzhledem ke všem okolnostem mohl volní projev právem považovat za projev skutečné vůle jednajícího

DOBŘÁ VÍRA

- *Bona fides*

vědomý stav ducha,
spočívající v přesvědčení o subjektivním
právu nebo o jednání po právu,
s nímž právní řád spojuje právní následky

*např. vydržení práva, mala fide závazek vydat i užitky
z bezdůvodného obohacení, zápisná překážka známek.*

TŘÍDĚNÍ PRÁVNÍCH ÚKONŮ

1. jednostranné (unilaterální), *např. závěť*
 2. dvoustranné (bilaterální), *např. kupní smlouva na dům mezi dvěma stranami*
 3. mnohostranné (multilaterální), *např. smlouva o sdružení tří řemeslníků*
-
1. adresné určité osobě
 2. neadresné, určené komukoli s následky již projevem, aniž by projev někomu došel, *např. veřejný příslib*

1. **formální**, *např. smlouva o převodu nemovitosti*
 2. **neformální většinově**, *např. smlouva o dílo*
-
1. **úplatné** s úplatou v penězích nebo jiných hodnotách, *např. v hospodářské výhodě*
 2. **bezúplatné**, *např. darovací smlouva*
 3. **smíšené**, *viz prodej věci podhodnotou*

1. **mezi živými**, *inter vivos*
 2. **pro případ smrti**, *mortis causa*
např. závěť nebo odkaz (X o. z.)
-
1. **synallagmatické**, *viz vzájemně podmíněná plnění, např. kupní smlouva*
 2. **asynallagmatické**, *např. darovací smlouva*

1. kauzální, *viz uznání dluhu co do důvodu a výše*
 - existence kauzy
 - vyjádření kauzy
 - dokazování kauzy
2. abstraktní bez vyplývající kausy
viz závazky z cenných papírů (skripturní závazky), např. šekové či směnečné

1. **konsensuální**; pouze volní
 2. **reálné**; navíc faktické (reálné) chování
např. odevzdání plnění dlužníkem nebo jeho přijetí věřitelem, smlouva o vkladu: složení vkladu vkladatelem a přijetí vkladu bankou
-
1. **pojmenované** (nominální, typové)
např. kupní nebo nájemní smlouva
 2. **nepojmenované** (inominátní, netypové), řídící se **podobností**, *např. předmanželská smlouva*

VŮLE A JEJÍ PROJEV

1. **vůle** = duševní jev lidského nitra
2. **projev vůle** navenek smysly seznatelně
 - × **vnitřní výhrada** (mentální rezervace)
 - × **pohnutka** (motiv) = duševní jev právní význam jako neurčující prvek volního projevu; srv. okolnosti projevu, *např. ziskuchtivost*; srv. cíl

VOLNÍ PROJEV

1. **výslovně**, tj. mluvou, písmem, posunky
2. **mlčky** (konkludentně), *např. úmyslným roztrháním listiny o závěti nebo listiny o návrhu smlouvy, zachováním se podle návrhu smlouvy*

MLČENÍ V PRÁVNÍM SMYSLU

- **Neplatí** zásada, kdo mlčí souhlasí
- kdo mlčí, neodpovídá na návrh na uzavření kupní aj. smlouvy
qui tacet, consentire non videtur
- jednostranná domněnka **bez** právního významu, např. „*neodpovíte-li do 14 dnů, předpokládáme, že se stáváte odběratelem zasláního časopisu*“

- **Výjimečně zákonem uznané mlčení**
u změny cestovní smlouvy:

neodstoupí-li zákazník od cestovní smlouvy v určené lhůtě, nejméně 5 dnů, tedy mlčí-li, má se za to, že s navrženou změnou souhlasí

§ 852e/2 o. z.

NÁLEŽITOSTI PRÁVNÍCH ÚKONŮ

1. NÁLEŽITOST OSOBY

- **Náležitost právně jednající osoby**
 - ✓ právní subjektivita
 - ✓ svéprávnost
 - ✓ jen přechodná duševní **neschopnost** nemoc, opilost, omámenost
- **Smluvní nebo zákonný zástupce** projevuje vůli zastoupeného, nikoli svou

2. NÁLEŽITOSTI VŮLE

1. danost vůle

✘ donucení = místo vlastní vůle
je projevena vůle donucujícího

2. vážnost

✘ žert, hra, výuka (simulace) bez vůle
k právnímu následku, *např. k prodeji*

- ☛ ochrana dobré víry druhé strany
ve **vážný** projev a v jeho následek
- ☛ **bez následků nevážného projevu**,
avšak s deliktním následkem škody

- **Předstírání vůle (simulace, na oko)**
např. předstíranou (simulovanou) kupní smlouvou je zastřeno darování, které je disimulované

JUDIKATURA

*Směřovala-li vůle účastníků smlouvy k jejímu uzavření za jiných podmínek (za jinou cenu), než je ve smlouvě uvedeno,
je uzavřená smlouva simulovaným úkonem
a zastřeným úkonem je smlouva uzavíraná za cenu,
kterou účastníci mezi sebou skutečně dohodli.*

*Usn. NS z 22. 3. 06, sp. Zn. 29 Odo 3/2005
č. 124 Soud. jud., 2006/9*

2. prostost omylu

- ✘ omyl ve **vůli** (volní, vnitřní, omyl)
- ✘ omyl v **projevu** (vnější omyl),
náležitost poměru vůle a projevu
- ✘ omyl v **pohnutce bez významu**

⇐ OMYL V PRÁVNÍM SMYSLU

■ Omyl v:

1. osobě, *např. v jiné osobě stejného jména*
2. předmětu, *např. v jiné než prodávané věci*
3. množství, *např. 1,5 kg místo 1 kg*
4. jakosti, *např. v horší než nabídnuté jakosti*
5. jiné okolnosti rozhodné pro volní projev

☛ **relativní neplatnost:** „*pardon, to je omyl!*“

✘ původce omylu, *např. zaměnitel zboží,*
nebo, kdo o omylu věděl nebo musel vědět

LEST

- **Úmyslné vyvolání i nerozhodného omylu**
2. stranou nebo vědomost 2. strany
o vyvolání omylu 3. stranou
 - ✓ předstírání, co není
 - ✓ zastírání, co jest
 - ✗ újma nebo výhoda **není** nutná
- ☛ **relativní neplatnost** právního úkonu
- ☛ **závazek** nahradit škodu obelstěnému

3. svoboda

X násilí, fyzické donucení

např. k podepsání smlouvy či závěti

vis absoluta

nahrazení vlastní vůle **vůlí násilníka**

příčinná souvislost mezi násilím

a vnějším projevem

☞ absolutní neplatnost

- ✘ **bezprávná výhrůžka, *vis compulsiva***
vzbuzení důvodného strachu z újmy,
jíž se hrozí
 - ☛ vůle utvářená **pod vlivem strachu**
z újmy (nesvobodná vůle)
- ☛ **absolutní neplatnost**
 - ✘ hrozba věřitele žalobou po právu

TÍSEŇ

- **Objektivní existující a působící stav** hospodářský nebo jiný, doléhající tak, že se tísněná osoba pohne k právnímu jednání **za nápadně nevýhodných podmínek**
např. k prodeji domu hluboko pod cenou
- **Objektivní stav subjektivně vnímaný**

■ Navození stavu tísně

1. **objektivně**, *např. živelní pohromou, kupř. povodní,*
 2. **subjektivně**, *např. vlastním špatným hospodařením, nedbalostí o své zdraví ap.*
- ✓ **objektivně nápadně nevýhodné podmínky**
- ✗ rovnováha (ekvivalence) plnění
- ☛ **zákonné právo odstoupení od smlouvy**
- ✗ obch. z.: riziko podnikání

3. NÁLEŽITOSTI PROJEVU VŮLE

1. srozumitelnost výrazu

lidské nitro ➔ poznatelná vnější sféra
i jen relativně, *např. znalostí šifry*

2. určitost obsahu, vyplývá-li z výkladu

➔ **zásada přednosti výkladu** projevu vůle
před nesrozumitelností nebo neurčitostí

3. [forma, je-li] ✗ zásada neformálnosti

POMĚR VŮLE A JEJÍHO PROJEVU

- Neshoda mezi vůlí a jejím projevem
 - a. vědomá ➔ předstírání (simulace)
 - b. nevědomá ➔ omyl
 - i. jednostranná
 - ii. oboustranná

FORMA PROJEVU

- a. smluvená
- b. zákonná výjimkou
 - i. ústní, *např. prohlášení o uzavření manželství*
 - ii. písemná
 - prostá (jednoduchá), *např. smlouva o převodu nemovitosti, závěť*
 - úřední (kvalifikovaná), *notářský zápis, kupř. o smlouvě o zúžení nebo rozšíření společného jmění manželů, o závěti nezletilého*

■ Význam formy

- ☛ platnost právního úkonu
- ☛ dokazatelnost právního úkonu,
lze i nepřímo

■ Cenné papíry spjaté s listinou (skripturou)

■ Smluvená forma

1. předpoklad **vzniku** právního úkonu
2. prostředek **důkazní** o vzniku právního úkonu, který lze dokázat **i jinak**

☛ nedostatek formy, smluvené jen pro důkazní účel ☛ platný právní úkon

■ Nedostatek písemné formy

nedojde k bezdůvodnému obohacení

■ **Písemná forma**

1. projevy vůle na **více** listinách
např. výměnou dopisů
2. projevy vůle na **téže** listině
viz smlouvy o převodu nemovitostí

EXKURS O PODPISU A LISTINĚ

PODPIS

- **Předpoklad platnosti projevu v písemné formě**
- **Nepochybná totožnost jednajícího**
např. i jen jméno František, i jen literární pseudonym
- 1. vlastnoruční
- 2. nahrazený
 - a. mechanicky, *např. podpisové razítko*
 - b. elektronicky, *viz elektronický „podpis“*
 - c. notářským zápisem při nemožnosti čtení a psaní

LEGALIZACE PODPISU

- **Ověření**
 1. vlastnoručního podepsání listiny před ověřovatelem
 2. uznání podpisu na listině za vlastní podpis
 - ✗ správnost nebo pravdivost údajů, soulad údajů s právními předpisy
- **2 svědci legalizace, nemůže-li číst nebo psát**
- **KÚ, OÚ, notář, konz. úř., velitel lodě**

z. č. 21/06 Sb., o ověřov., not. ř., Vídeň. úmluva o konz. stycích (č. 32/69 Sb.)

z. č. 61/00 Sb. , o nám. plavbě

ADVOKÁTSKÉ PROHLÁŠENÍ O PRAVOSTI PODPISU

- Event. nahrazení úředního ověření podpisu advokátským (soukromým) prohlášením
 - a. advokát sepsal podepsanou listinu
 - b. jednající před advokátem vlastnoručně podepsal

z. č. 85/96 Sb., o adv.

ELEKTRONICKÝ PODPIS

- **Metoda ověření totožnosti jednajícího**
v písemné formě v síti elektronických komunikací
 1. elektronický „podpis“ (údaj v elektronické podobě)
např. o. z.
 2. zaručený elektronický „podpis“
 3. elektronický „podpis“ s kvalifikovaným certifikátem
např. zák. pr.
 4. elektronická značka, *např. elektronický výpis
z veřejné knihy s automatickou značkou*
 5. kvalifikované časové razítko

z. č. 227/00 Sb.

- **Vyvratitelná domněnka seznámení se podepisujícího s obsahem datové zprávy před jejím podepsáním v síti elektronických komunikací**

- **Nevyvratitelná domněnka
automatizovaného označení datové
zprávy elektronickou značkou
bez přímého ověření jejího obsahu
a vyjádření tím vůle označujícího**

ZACHOVÁNÍ PÍSEMNÉ FORMY

- Učinění právního úkonu:
 1. **elektronickými prostředky**
 - v síti elektronických komunikací
 - a. elektronickou poštou
 - b. textovou zprávou, *např. typu SMS*
 2. **dálnopisem**
 3. **telegraficky**, jež vše umožňuje:
 - i. zachycení obsahu, i dočasné
 - ii. určení jednajícího, *např. i Tvůj strýc Vojta*

1.100 000 000

LISTINA V PRÁVNÍM SMYSLU

- **Věc**, na níž je hmotně zachycen volní projev
 1. **soukromá**, *např. o kupní smlouvě na stavební pozemek*
 2. **veřejná**, *např. notářský nebo exekutorský zápis o uznání dluhu*
 1. **důkazní**, *např. o dlužním úpisu*
 2. **dispozitivní**, *např. o smlouvě nebo o závěti*

N o t á ř s k ý z á p i s

sepsaný dne sedmáctého ledna, správně ledna roku tisícino devítistého osmdesátého třetího, státním notářstvím v Havlíčkově Brodě, přede mnou JUDr. Miroslavem Duchoněm, státním notářem, za přítomnosti Ivo Telece, absolventa právnické fakulty, trvale bytem Brno-Čápkova 16, podle svého prohlášení k právním úkonům způsobilého, jehož totožnost byla zjištěna z osobního průkazu. - - - - -

Se jmenovaným účastníkem bylo sepsáno toto - - - - -

- - - - - p o k r a č o v á n í - - - - -

notářského zápisu státního notářství ve Svitavách, N 868/82- NZ 879/82, ze dne 16.12. 1982, obsahujícího kupní smlouvu uzavřenou mezi Alenou Šimůnkovou, jako prodávající a rodiči přítomného účastníka a přítomným účastníkem jako kupujícími, o nemovitostech čp. 12 v Nečvémíně. - - - - -

Účastníku byl uvedený notářský zápis přečten, načež účastník prohlásil, že s ním a se smlouvou v němž obsaženou plně souhlasí a přistupuje ke smlouvě, jako spolukupující. Na důkaz toho podepisuje toto pokračování notářského, správně notářského zápisu. - - - - -

O tom byl sepsán tento notářský zápis, přečten byl účastníku, který jej schválil a podepsal. - - - - -

Ivo T e l e c , v.r.

Dr. Miroslav D u c h o ň,
státní notář,
v.r.

L.S.,-

P o t v r z u j i , že stejnopisy tohoto not. zápisu St. notářství ve Svitavách ze dne 16.12.1982 sp. zn. N 868/82, NZ 879/82, jehož nedílnou součástí je i pokračování not. zápisu St. notářství v Havlíčkově Brodě ze dne 17. ledna 1983 sp. zn. N 626/82, NZ 17/83, a které budou vydány ve trojím vyhotovení účastníkům dle odstavce "za osmé", souhlasí doslovně s prvopisy obou těchto not. zápisů. - - - Státní notářství ve Svitavách, dne 19.1.1983/ dne devatenáctého ledna roku jeden tisícdevětset osmdesát tři./- - - - -

JUDr. Falberlubomír,
státní notář,
v.r.

Státní notářství ve Svitavách

Registrováno dne 19. ledna 1983 pod č. Reg. R. I 876/82

Tímto dnem nastaly právní účinky registrace.

Dr. Helena Dvořáková

1. **umořitelná** (nahraditelná); k uplatnění práva, *např. jmenovací listina*
 - a. **umořená listina**
 - ☛ usnesení soudu o umoření
 - b. náhradní listina výstavce za ztracenou nebo zničenou
2. **neumořitelná**, *např. vstupenka, jízdenka, dispozitivní listiny* ←

VEŘEJNÁ LISTINA

- **Veřejná listina dle zákona**
 - ✓ nadání veřejnou vírou v pravost a pravdivost
 - ✓ důkazní moc **silnější** nežli soukromá listina
 - ☛ vyvratitelná domněnka pravdivosti osvědčené skutečnosti nebo potvrzení
 - ☛ trestní ochrana před paděláním nebo pozměňováním
- **Cizozemská veřejná listina**
 - ✓ ověření (apostila)
 - ☛ důkazní moc veřejné listiny i v CZ

VIDIMACE LISTINY

■ **Ověření listiny**

1. listina **předložená** v prvopisu, stejnopisu, opisu nebo v kopii
2. listina **vidimovaná** (opis či kopie předložené)

✗ **správnost nebo pravdivost údajů**

■ **Opis nebo kopie**

- a. **prostá**
- b. **ověřená**

z. č. 21/06 Sb., o ověřování, not. ř., z. č. 61/00 Sb., o námoř. plavbě

VYŠŠÍ OVĚŘENÍ

- **Supervidimace nebo superlegalizace**
pro účely použití v cizině
- **Běžné ověření notářem aj.**
- **Vyšší ověření MS nebo MZV**
 - ☛ Ize doložku *Apostille*

Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin (1961)
(č. 45/99 Sb.)

§ 62 z. č. 97/63 Sb., o mez. pr. soukr. a proc.

PŘEKLAD LISTINY

- **Ověření překladu**
 - ZÚ, (soudní) tlumočnick

 - **Veřejnoprávní seznam znalců a tlumočnicků**
 - 1. ústřední, vede MS
 - 2. v působnosti KS, vede KS
- ☞ úřední výpis

z. č. 36/67 Sb., o znal. a tlumoč.

4. NÁLEŽITOST PŘEDMĚTU

- **Objektivní počáteční možnost plnění**
 - a. věcná (fyzická)
 - b. právní (nezakázanost)
 - ☛ absolutní neplatnost
- **Objektivní následná nemožnost plnění**
 - ☛ zánik závazku, *např. v důsledku vis maior*, okolnosti:
 - nepředvídatelné
 - neodvratitelné

5. OBSAHOVÉ ČÁSTI

1. **podstatné** (*essentialia negotii*)
např. kupní cena u kupní smlouvy
2. **pravidelné** (*naturalia negotii*)
např. místo, čas a způsob platby kupní ceny
3. **nahodilé** (*accidentalia negotii*)
např. podmínky nebo příkaz, vedlejší ujednání u kupní smlouvy

PODMÍNKY

- **Skutečnost, o níž se neví, zda nebo kdy se splní či se již splnila**
 1. **odkládací (suspenzivní)**
účinnost nastane až se splní podmínka
např. účinnost nájemní smlouvy až získáním živnostenského oprávnění nájemce
 2. **rozvazovací (rezolutivní)**
již nastalá účinnost zanikne, splní-li se podmínka,
např. zánik nakladatelské licence nabízením knihy za předraženou cenu

- **Záměrné zmaření podmínky**

- ☞ právní úkon **nepodmíněný**

- **Zakázanost podmínky**

- ☞ zpravidla **částečná neplatnost**

- **Další třídění podmínek**
 1. **splnitelné** (potestativní), *např. péče o někoho v nemoci*
 2. **náhodné** (kauzální), *např. bude-li zítra pěkné počasí*

DOLOŽKA DOBY

⇐ podmínka,

avšak s jistotnou vazbou na budoucí čas
např. „smlouva nabývá účinnosti dne ...“

OPCE

- **Majetkové právo jednostranné volby**
nabytí účinnosti platné smlouvy
*např. nájemcovo právo opce dalšího práva nájmu,
nakladatelská opce dalšího vydání díla*
- Uzavření jedné a další nebo dalších smluv na další,
opakované, plnění s účinností ke dni skončení
předchozí smlouvy s převoditelným právem jedné
strany (nabyvatele opce) zvolit si nabytí účinnosti
další smlouvy, *např. podle hospodářského výsledku,*
s oznamovacím závazkem (vyhlášením opce) vůči
druhé straně

PŘÍKAZ

- *Modus*

- ✓ v právu soukromém **netypický**

1. obecný příkaz, *viz příkazní smlouva*

2. **zůstavitelův příkaz k započtení**

na dědický podíl, co dědic od zůstavitele
bezplatně dostal za jeho života

viz právo dědické

3. ČÁST

NÁSLEDKY VADNÝCH PRÁVNÍCH ÚKONŮ

DRUHY NÁSLEDKŮ

1. **nicotnost**, *viz zák. o rod., spr. ř.*
2. **neplatnost**
 - a. absolutní
 - b. relativní
3. **reparační závazek** nahradit škodu
4. **právo odporovat** = relativní neúčinnost
5. **právo odstoupit**

ABSOLUTNÍ NEPLATNOST

- **Působnost** *ex lege, erga omnes, ex tunc*
- **Důvody v:**
 - a. **osobě jednajícího**
 - i. nesvéprávnost
 - ii. neschopnost právního úkonu pro duševní poruchu
např. testovací neschopnost duševně nemocného

b. obsahu

- i. rozpor se zákonem, *contra legem*
- ii. rozpor s dobrými mravy, *contra bonos mores*
- iii. obcházení zákona, *in fraudem legis*, co do
 - ✓ účelu zákona
 - ✓ obsahu zákona

c. formě

- i. nedostatek smluvené či zákonné formy

RELATIVNÍ NEPLATNOST

- **Právo dovolat se neplatnosti tím, kdo ji nezpůsobil a jehož sféra byla dotčena**
- **Důvod**
 - ✓ dovolání se neplatnosti
= soukromoprávní jednání
- **Taxativní výčet důvodů dovolatelné neplatnosti**

§ 40a o. z.

ČÁSTEČNÁ NEPLATNOST

■ Důvod neplatnosti:

➤ celý právní úkon

☛ neplatnost celého právního úkonu

➤ část právního úkonu

☛ neplatnost jen části, je-li z:

a. povahy

b. obsahu

c. okolností

oddělitelná od ostatního, platného, obsahu

např. část o vedlejších ujednání

DELIKT ŠKODY

- **Zvláštní skutková podstata**
soukromoprávního deliktu škody
- **škoda neplatností právního úkonu**
 - ☛ **reparační závazek nahradit škodu**

§ 42 o. z.

RELATIVNÍ NEÚČINNOST

- **Odporovatelnost** platnému jednání u soudu při úmyslném zkrácení věřitele
- **Relativní působnost** pouze vůči odporujícímu věřiteli
- Právní důvod:
odporování = právní jednání

■ **Pojmové znaky**

1. úmysl zkrátit věřitele, **známý** 2. straně, *např. známý manželce nebo rodiči dlužníka, na něhož byl dlužníkem převeden dům*
 - ✗ tehdejší nepoznání věřitelova úmyslu 2. stranou i při náležité pečlivosti
2. právní úkon mezi dlužníkem a osobou blízkou, *např. synem nebo s. r. o. s dlužníkem jako jediným společníkem a jednatelem*
3. doba posledních 3 let

- ☛ **neúčinnost** právního úkonu, např. darovací smlouvy mezi dlužníkem a jeho otcem, vůči věřiteli
- ☛ **právo věřitele** na uspokojení z toho, co ušlo z dlužníkovy majetku
podpůrně právo na náhradu vůči 2., který měl prospěch z dlužníkovy jednání

4. ČÁST

ČAS

V PRÁVNÍM SMYSLU

BĚH ČASU

- **Objektivní právní skutečnost**
- **Omezení pozemského života časem**
 1. určitý okamžik, *např. den, konec dne*
 2. lhůta splnění, *např. opravit věc do týdne*
 3. vydržecí lhůta
 4. promlčecí lhůta
 5. propadná lhůta
 6. dovršení času, *např. dovršení zletilosti, dospělost pohledávky*

- **Spojení času s konáním či nekonáním**
např. upřesnění času soudem: „zaplatím až budu moci“, určí soud podle okolností případu podle dobrých mravů § 564 o. z.

DOBA V PRÁVNÍM SMYSLU

- **Vymezení:**

1. lhůtou, *např. vrátit knihu do týdne*
2. termínem, *např. zazpívat na Nový rok*

LHŮTY

1. **Hmotněprávní**
 - ☛ zánik závazku aj., *např. dojitím do sféry věřitele, kupř. do jeho poštovní schránky*
2. **procesněprávní, např. žalovaný je povinen zaplatit do 3 dnů od právní moci rozhodnutí**
 - ✗ hmotněprávní lhůta již uplynula, proto je právo žalováno
3. **pořádkové bez zániku práva**
4. **smluvní nebo zákonné**

PRÁVNÍ POČÍTÁNÍ ČASU

- **Poslední den lhůty sobotou, nedělí, svátkem**
 - ☛ **poslední den lhůty nejblíže následující pracovní den**

- **Posunutí konce lhůty ze soboty, neděle či svátku až na 1. pracovní den**
- **Splnění dluhu prostřednictvím banky nebo pošty dispozitivně až připsáním na účet nebo vyplacením hotově**

zásada *vigilantibus iura*

VYDRŽENÍ PRÁVA

- **Původní vznik majetkového práva**
např. vlastnického, držbou po vydržecí lhůtu
- 1. **nepřetržité nakládání** se způsobilým předmětem jako se svým
- 2. **oprávněnost nakládání** *bona fide*, že věc patří držiteli
- 3. **zákonná doba** nakládání 3 roky, 10 let u nemovitosti, vč. právního předchůdce
- ☛ **zánik** práva předchozího držitele
- ☛ **nabytí** původního práva vydržitele

zásada *vigilantibus iura*

PROMLČENÍ PRÁVA

- **Oslabení trvajícího majetkového práva**
 - ☛ trvání nároku podmíněno neprojevením dlužníkovy námitky promlčení
 - ☛ právo nejisté ✕ hrozba námitky promlčení
- **Pouze majetková práva ✕ osobní práva**
 - ✕ právo vlastnické

- **Dlužníkovo namítnutí promlčení věřitelova práva na plnění dluhu (právní úkon)**
 - = dobrovolný výkon subjektivního, zákonem přiznaného, soukromého práva (oprávnění) dlužníka namítat promlčení svého dluhu
- **Generální legální příkaz výkonu soukromých práv v souladu s dobrými mravy** § 3/1 o. z.

- **I. fáze**

uplynutí promlčecí doby
a neuplatnění práva

☛ dlužníkovo právo namítat promlčení

- **II. fáze**

věřitel uplatní právo

a. dlužník nevykoná namítací právo

☛ nárok trvá

b. dlužník vykoná namítací právo

☛ nárok zaniká, event. žaloba zamítnuta

JUDIKATURA 1

Ustanovení § 3 občanského zákoníku, dle kterého výkon práv nesmí být v rozporu s dobrými mravy, platí i pro výkon práva vznést námitku promlčení.

nál. ÚS z 15. 1. 97, č. 6 Sb. nál. a usn., sv. 7, sp. zn. II. ÚS 309/95.

JUDIKATURA 2

V znesení námitky promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje; mohou však nastat situace, kdy uplatnění této námitky je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil.

nál. ÚS z 6. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04, Práv. rozhl., 2006/1, s. 34 an.

- **Počátek promlčecí lhůty**

= den, kdy právo objektivně mohlo být vykonáno poprvé (uplatněno vůči dlužníkovi), *actio nata*

- **Délka promlčecí lhůty**
- 1. obecná 3 letá
- 2. zvláštní
 - a. smluvená
 - b. zákonná
 - i. **kratší**, *např. 2 letá u práva na vydání bezdůvodného obohacení*
 - ii. **delší**, *viz 10 letá u práva uznaného dle uznání dluhu co do důvodu a výše*

- **Druhy promlčecích lhůt:**
 1. **subjektivní**, *např. za 2 roky ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o škodě a o škůdci*
 2. **objektivní**, dle subjektivní lhůty, *avšak např. nejdéle za 10 let ode dne, kdy došlo ke korupčnímu jednání*

PŘEKÁŽKY PROMLČENÍ

1. **nezačetí** promlčení, *např. majetková práva mezi manžely za trvání manželství*
2. **dočasné zastavení** běhu, *viz uplatnění práva u soudu po dobu řízení*
3. **přerušení** běhu, *viz přiznání práva soudem nebo uznání dluhu dlužníkem co do důvodu a výše*
 - ☛ dosavadní uběhlá doba promlčení právně **bezvýznamná**
promlčení počíná znova

- **Změna v osobě věřitele nebo dlužníka**
např. při postoupení pohledávky jinému věřiteli nebo při převzetí dluhu jiným dlužníkem

bez vlivu na běh promlčení
není překážkou běhu

NÁSLEDKY UPLYNUTÍ PROMLČECÍ LHŮTY

1. věřitelovo právo i nárok trvá
2. vzniká dlužníkovo **právo námitky promlčení**
 - ☛ věřitelovo právo se právně **oslabuje** tím, že **nárok** (vymahatelnost, žalovatelnost) se stává podmíněným, že dlužník nevykoná své namítací právo
3. výkon dlužníkova práva námitky promlčení
 - ☛ **zánik nároku** 😞
při trvání věřitelova práva

VĚŘITELOVO NATURÁLNÍ PRÁVO

- Po dlužníkově uplatnění námitky promlčení
- Právo bez nároku
 1. soudně nepřiznatelné ☹️
 2. nezapočitatelné proti vůli dlužníka
 3. dobrovolně uznatelné dlužníkem
 4. dobrovolně splnitelné dlužníkem, aniž by se věřitel bezdůvodně obohatil na úkor dlužníka

ZÁNİK PRÁVA PROPADNUTÍM LHŮTY

- Propadnutí (prekluze) práva v čase
- Právo časově omezené
*např. právo na reklamaci vady zakoupených bot
ve lhůtě 2 let*
- Uplynutí vymezené doby bez výkonu
práva
 - ☛ zánik práva

- **Výjimečné propadné zákonné lhůty v obecném zájmu na včasnosti chování**
 - ☛ zánik práva jeho nevykonáním
 - ☛ přihlídnutí *ex offio*
 - ☛ nelze prodloužit, leda změnou zákona
 - ☛ lhůta se nestaví ani nepřerušuje

LITERATURA

Čihák, Didaktická pomůcka ke studiu
struktury a systému občanského práva.
Karlovy Vary – Sokolov. B. r.

JUDIKATURA

Vaške (ed.), Přehled judikatury ve věcech promlčení a prekluze. Praha 2006.

Foto:

<http://radioklub.solvayovylomy.cz> (fota dálhopisů)

Sliema, Malta 2006

Malta 2006